

Acesta nu este document finalizat

Cod ECLI ECLI:RO:CABUC:2023:004.#####

Dosar nr. #####/3/2016 (Număr în format vechi #####)

R O M Â N I A

CURTEA DE APEL BUCUREȘTI - SECȚIA A II A PENALĂ

DOSAR NR. #####/3/2016 (1108/2023)

DECIZIA PENALĂ NR. #####/A

Ședința publică din data de 06.09.2023

Curtea constituită din:

PREȘEDINTE: #####-#####

JUDECATOR: #####-#####

GREFIER: #####

Ministerul ##### – Parchetul de pe lângă Înalta ##### de Casație și Justiție - Direcția Națională Anticorupție – a fost reprezentat de procuror – #####.

Pe rol se află soluționarea cauzei penale având ca obiect soluționarea apelului declarat de Ministerul ##### – Parchetul de pe lângă Înalta ##### de Casație și Justiție - Direcția Națională Anticorupție împotriva sentinței penale nr.### din data de 21.02.2023, pronunțată de Tribunalul București – Secția I Penală în dosarul nr. #####/3/2016.

Dezbaterile au avut loc în ședința publică din data de 19.06.2023, fiind consemnate în încheierea de ședință de la acea dată, care face parte integrantă din prezenta hotărâre. Curtea, având nevoie de timp pentru a delibera, a stabilit termen pentru redactarea și pronunțarea hotărârii la data de 26.07.2023, amânând ulterior pronunțarea la data de 28.08.2023 și la 06.09.2023, dată la care a decis următoarele:

C U R T E A,

Deliberând asupra apelului care face obiectul cauzei de față, constată următoarele:

Prin sentința penală nr.### din data de 21.02.2023, Tribunalul București - Secția I Penală a constatat că legea penală mai favorabilă aplicabilă în cauza dedusă judecării este Codul penal în varianta normativă din perioada 25 iunie 2018-30 mai 2022.

În temeiul art. 396 alin. 6 raportat la raportat la art. 16 alin. 1 lit. f teza a II-a din Codul de procedură penală a încetat procesul penal față de inculpatul ##### pentru săvârșirea infracțiunii de participare improprie la abuz în serviciu, prevăzută de art. 52 alin 3 Codul penal raportat la art. 297 alin. 1 Codul penal cu referire la art. 309 Codul penal și la art. 13 ind.2 din Legea nr. 78/2000 cu aplicarea art. 5 Codul penal, ca urmare a intervenirii prescripției răspunderii penale.

În baza art. 275 alin. 3 Codul de procedură penală cheltuielile judiciare au rămas în sarcina statului.

Pentru a pronunța această hotărâre, instanța de fond a reținut că prin rechizitoriul nr.###/P/2013 din data de 28.10.2016 al Parchetului de pe lângă Înalta ##### de Casație și Justiție - Direcția Națională Anticorupție – Secția de Combateră a Infracțiunilor Asimilate Infracțiunilor de Corupție s-a dispus trimiterea în judecată a inculpaților ##### pentru săvârșirea infracțiunii de participare improprie la abuz în serviciu prev. de art. 52 alin 3 C.pen. rap. la art. 297 alin 1 C.pen. cu referire la art. 309 C.pen. și art. 13 ind.2 din Legea 78/2000 cu aplic art. 5 C.pen.; ##### pentru săvârșirea infracțiunii de participare improprie la abuz în serviciu prev. de art. 52 alin 3 C.pen. rap. la art. 297 alin 1 C.pen. cu referire la art. 309 C.pen. și art. 13 ind.2 din Legea 78/2000 cu aplic art. 5 C.pen. și ##### pentru săvârșirea infracțiunii de participare improprie la abuz în serviciu prev. de art. 52 alin 3 C.pen. rap. la art. 297 alin 1 C.pen. cu referire la art. 309 C.pen. și art. 13 ind.2 din Legea 78/2000 cu aplic art. 5 C.pen.

În fapt, prin actul de sesizare a instanței, s-a reținut, în esență, în sarcina inculpatului ##### (director al Direcției operaționale din CNPR) că ar fi determinat cu intenție încheierea de către reprezentatul CNPR (#####), cu încălcarea, fără vinovăție, a atribuțiilor de serviciu prev. de art. 152 alin. 1 rap. la art. 1441 alin. 1 și 3 din Legea 31/1990 și de art. 5 alin. 1 din O.G. 119/1999, a contractului nr. #####.09.2008, în condiții dezavantajoase, păgubitoare pentru compania națională care a înregistrat un prejudiciu de 3.395.286,05 de euro, faptă ce ar întruni elementele constitutive ale infracțiunii de participare improprie la abuz în serviciu prev. de art. 52 alin 3 C. pen. rap. la art. 297 alin 1 C.pen. cu referire la art. 309 C.pen. și art. 13 ind.2 din Legea 78/2000 cu aplic art. 5 C.pen.

De asemenea, prin actul de sesizare a instanței, s-a reținut, în esență, în sarcina inculpaților ##### și ##### că l-ar fi sprijinit cu intenție pe inculpatul ##### pentru a determina încheierea de către reprezentatul CNPR, cu încălcarea, fără vinovăție, a atribuțiilor de serviciu prev. de art. 152 alin. 1 rap. la art. 144 ind.1 alin. 1 și 3 din Legea 31/1990 și de art. 5 alin. 1 din O.G. 119/1999, a contractului nr. #####.09.2008, în condiții dezavantajoase, păgubitoare pentru compania națională care a înregistrat un prejudiciu de 3.395.286,05 de euro, fapte ce ar întruni elementele constitutive ale infracțiunii de participare improprie la abuz în serviciu prev. de art. 52 alin 3 C.pen. rap. la art. 297 alin 1 C.pen. cu referire la art. 309 C.pen. și art. 13 ind.2 din Legea 78/2000 cu aplic art. 5 C.pen.

Prin încheierea din ședința publică din data de 05.12.2022, Tribunalul a constatat că s-a împlinit termenul de prescripție a răspunderii penale cu privire la infracțiunile deduse judecătii.

La termenul de judecată din ședința publică din data de 30.01.2023, Tribunalul a constatat că inculpații ##### și ##### au solicitat continuarea procesului penal, iar inculpatul ##### a solicitat încetarea procesului penal.

Totodată, la termenul de judecată din data de 30.01.2023, având în vedere poziția procesuală a inculpaților ##### și #####, în temeiul art. 46 raportat la art. 18 Codul de procedură penală s-a dispus acțiunea penală în privința inculpatului #####, trimis în judecată pentru săvârșirea infracțiunii de participare improprie la abuz în serviciu prev. de art. 52 alin 3 C.pen. rap. la art. 297 alin 1 C.pen. cu referire la art. 309 C.pen. și art. 13 ind.2 din Legea 78/2000 cu aplic art. 5 C.pen. și #####, trimis în judecată pentru săvârșirea infracțiunii de participare improprie la abuz în serviciu prev. de art. 52 alin 3 C.pen. rap. la art. 297 alin 1 C.pen. cu referire la art. 309 C.pen. și art. 13 ind.2 din Legea 78/2000 cu aplic art. 5 C.pen., urmând să se formeze un nou dosar penal. De asemenea, în temeiul art. 26 Codul de procedură penală s-a dispus disjungerea acțiunii civile exercitată în cadrul procesului penal, urmând ca aceasta să fie soluționată în mod unitar în noul dosar penal format în urma disjunerii acțiunii penale privindu-i pe inculpații ##### și #####.

La data de 13.02.2023, procurorul șef adjunct al Secției judiciare penale din cadrul Direcției Naționale Anticorupție a depus cererea nr. 3668/III-13/2022, prin care a solicitat repunerea cauzei pe rol în vederea discutării oportunității suspendării cauzei, conform prevederilor art. 413 alin. 1 pct. 1 ind. 1 coroborat cu art. 2 din Codul de procedură civilă, întrucât prin încheierea din data de 10.02.2023, pronunțată în dosarul nr. #####/62/2018, Curtea de Apel ##### a dispus sesizarea Curții de Justiție a Uniunii Europene, iar de răspunsul acesteia din urmă ar putea depinde soluția ce se va pronunța în prezenta cauză.

Tribunalul a apreciat că nu sunt incidente prevederile art. 395 alin. 1 din Codul de procedură penală, deoarece nu este necesară reluarea cercetării judecătorești sau a dezbaterilor în vederea lămuririi unei împrejurări, având în vedere că, prin încheierea din ședința publică din data de 05.12.2022, instanța a apreciat deja că nu se impune sesizarea Curții de Justiție a Uniunii Europene, opinia preliminară solicitată nefiind pertinentă sau utilă, întrucât dreptul comunitar nu are nicio legătură cu prezenta cauză, prin comiterea infracțiunilor asimilate de corupție deduse judecătii nefiind adusă vreo atingere intereselor financiare ale Uniunii Europene.

În raport de acest cadru procesual și de actul de sesizare a instanței, Tribunalul a avut în vedere cu privire la inculpatul ##### următoarea situație de fapt, reținută pe scurt în rechizitoriu:

„A.N.R.C. (devenită ulterior A.N.C.O.M.) a impus C.N. ##### S.A. (C.N.P.R.) standarde interne relative la distribuirea trimiterilor poștale prioritare, tocmai pentru că între acestea se aflau și trimiterile intracomunitare și era necesară asigurarea standardelor impuse de Uniunea Europeană privind intervalele de timp de distribuire a corespondenței intracomunitare. Singura soluție identificată de CNPR pentru respectarea intervalelor maxime de distribuire a fost constituirea unei platforme aeriene dedicate, fiind luate în considerare diferite variante de punere în practică (numai curse directe, curse directe și curse cu escală, curse aeriene și curse rutiere etc).

Consiliul de administrație al CNPR a aprobat planul de afaceri privind constituirea platformei aeriene, deși nu au fost făcute calcule privind veniturile și cheltuielile pe care acest plan la presupunea. #####, conducătorul Direcției operaționale din CNPR a fost desemnat să se ocupe de efectuarea demersurilor necesare implementării planului de afaceri.

Pentru achiziționarea unui serviciu de transport aerian a fost declanșată o procedură de achiziție publică. Valoarea contractului a fost estimată la 45 milioane de euro, prin raportare la un număr de ore de zbor și la un cost al orei de zbor.

Impunerea anumitor rute de zbor, a unei nejustificate capacități de transport a aeronavelor, a unei valori maxime a garanției de participare la licitație și a unui prag valoric mare pentru cifra de afaceri au restricționat accesul la procedura de achiziție publică, în condițiile în care niciun operator aerian (de pe o piață și așa mică) nu dispunea de aeronave proprii suficiente, iar pentru executarea contractului nu era nevoie de resursele financiare vehiculate. În consecință, singura care a putut formula o ofertă a fost ##### SRL, administrată de ##### și #####, ultimul fiind un apropiat al lui #####. Pentru a respecta condițiile de calificare reprezentanții ##### SRL au depus o scrisoare de garanție bancară falsă.

oferta financiară a ##### SRL, desemnată câștigătoare, a vizat efectuarea a 6 curse directe cu 6 avioane, în contractul nr. #####.09.2008 a fost stabilită efectuarea a 4 curse din care 2 directe, la prețul din oferta financiară și 2 curse cu escală (pentru a ajunge la toate destinațiile), efectuate însă cu 2 avioane, la un preț ca și când ar fi fost efectuate 4 curse directe cu 4 avioane. Aceste aspecte au fost convenite de ##### și #####, în dauna CNPR. Prinderea în contract a altor curse decât cele din oferta financiară (acceptată în procedura de achiziție publică) și la prețuri vădit supraevaluate a prejudiciat CNPR cu 3.395.286,05 euro.”

În drept, a apreciat că prin actul de sesizare a instanței s-a reținut că, fapta inculpatului ##### constând în aceea că l-ar fi sprijinit cu intenție pe inculpatul ##### pentru a determina încheierea de către reprezentatul C.N.P.R., cu încălcarea, fără vinovăție, a atribuțiilor de serviciu prev. de art. 152 alin. 1 rap. la art. 144 ind.1 alin. 1 și 3 din Legea 31/1990 și de art. 5 alin. 1 din O.G. 119/1999, a contractului nr. #####.09.2008, în condiții dezavantajoase, păgubitoare pentru compania națională care a înregistrat un prejudiciu de 3.395.286,05 de euro, ar întruni elementele constitutive ale infracțiunii de participare improprie la abuz în serviciu prev. de art. 52 alin 3 C.pen. rap. la art. 297 alin 1 C.pen. cu referire la art. 309 C.pen. și art. 13 ind.2 din Legea 78/2000 cu aplic art. 5 Codul penal.

În ceea ce privește intervenirea prescripției răspunderii penale a inculpatului #####, constatată la termenul de judecată din data de 05.12.2022, Tribunalul a reținut că, potrivit dispozițiilor art. 153 alin. 1 și 2 Codul penal prescripția înlătură răspunderea penală, în cazul infracțiunii de abuz în serviciu.

Conform prevederilor art. 154 alin. 1 lit. b Codul penal, termenul de prescripție a răspunderii penale este de 10 ani, când legea prevede pentru infracțiunea săvârșită pedeapsa închisorii mai mare de 10 ani, dar care nu depășește 20 ani.

Potrivit dispozițiilor art. 155 alin. 1 și 2 Codul penal, în forma în vigoare anterioară datei de 30.05.2022, cursul termenului prescripției răspunderii penale se întrerupe prin îndeplinirea oricărui act de procedură în cauză; după fiecare întrerupere începe să curgă un nou termen de prescripție.

Prin Decizia nr. ### din 26 aprilie 2018 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 155 alin. 1 din Codul penal (publicată în Monitorul Oficial nr. 518 din 25.06.2018) Curtea Constituțională a admis excepția de neconstituționalitate și a constatat că soluția legislativă care prevede întreruperea cursului termenului prescripției răspunderii penale prin îndeplinirea „oricărui act de procedură în cauză”, din cuprinsul dispozițiilor art.155 alin. 1 din Codul penal, este neconstituțională.

Curtea Constituțională a reținut că prevederile art. 155 alin. 1 din Codul penal sunt lipsite de previzibilitate și, totodată, contrare principiului legalității incriminării, întrucât sintagma „oricărui act de procedură” din cuprinsul acestora are în vedere și acte ce nu sunt comunicate suspectului sau inculpatului, nepermițându-i acestuia să cunoască aspectul întreruperii cursului prescripției și al începerii unui nou termen de prescripție a răspunderii sale penale.

Ulterior, prin Decizia nr. ### din 26 mai 2022 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art.155 alin. 1 din Codul penal (publicată în Monitorul Oficial nr. 565 din 09.06.2022), Curtea Constituțională a admis excepția de neconstituționalitate și a constatat că dispozițiile art.155 alin. 1 din Codul penal sunt neconstituționale, statuând că natura juridică a Deciziei nr. ### din 26 aprilie 2018 este a una simplă/extremă, iar nu o decizie interpretativă, având în vedere că dispozitivul deciziei nici nu cuprinde sintagma specifică unei decizii prin care se stabilește interpretarea constituțională a normei.

Astfel, Curtea Constituțională a constatat că „în condițiile stabilirii naturii juridice a Deciziei nr. ### din 26 aprilie 2018 ca decizie simplă/extremă, în absența intervenției active a legiuitorului, obligatorie potrivit art.147 din Constituție, pe perioada cuprinsă între data publicării respectivei decizii și până la intrarea în vigoare a unui act normativ care să clarifice norma, prin reglementarea expresă a cazurilor apte să întrerupă cursul termenului prescripției răspunderii penale, fondul activ al legislației nu conține vreun caz care să permită întreruperea cursului prescripției răspunderii penale” (paragraful 73).

În final, prin Decizia nr. ## din 25.10.2022 (publicată în Monitorul Oficial nr. 190/28.11.2022), Înalta #####

de Casație și Justiție - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală a statuat că normele referitoare la întreruperea cursului prescripției sunt norme de drept penal material (substanțial) supuse din perspectiva aplicării lor în timp principiului activității legii penale prevăzut de art. 3 din Codul penal, cu excepția dispozițiilor mai favorabile, potrivit principiului mitior lex prevăzut de art. 15 alin. (2) din Constituția României, republicată, și art. 5 din Codul penal.

Prin ultima decizie pronunțată în materia prescripției răspunderii penale, Înalta ##### de Casație și Justiție a stabilit că este interzisă „combinarea în cauzele pendinte a dispozițiilor art. 155 alin. (1) din Codul penal în forma anterioară Deciziei Curții Constituționale nr. 297/2018, prin considerarea că actul de procedură a produs un efect întreruptiv al cursului prescripției, cu dispozițiile art. 155 alin. (1) din Codul penal ulterioare publicării deciziei menționate, care înlătură un asemenea efect după cum s-a arătat prin Decizia Curții Constituționale nr. 358/2022, întrucât ar însemna ca organele judiciare să aplice două acte normative referitoare la aceeași instituție juridică, exercitând un atribut care nu le revine și intrând în sfera de competență constituțională a legiuitorului. Cu alte cuvinte, existența caracterului întreruptiv al cursului prescripției în cazul îndeplinirii unui act de procedură în cauză poate fi examinată prin raportare la o singură normă legală, apreciată ca fiind mai favorabilă persoanei acuzate, iar nu prin combinarea unor dispoziții legale succesive.,,

Prin urmare, Tribunalul a constatat că, de la data publicării în Monitorul Oficial a Deciziei nr. ### din 26 aprilie 2018 (25.06.2018) și până la data modificării art. 155 alin. 1 din Codul penal prin O.U.G. nr. 71/2022 (publicată în Monitorul Oficial, Partea I nr. 531 din 30 mai 2022), Codul penal nu a reglementat niciun caz de întrerupere a prescripției răspunderii penale, fiind aplicabile doar termenele generale de prescripție prevăzute de art. 154 alin. 1 din Codul penal, aceasta formă normativă reprezentând legea penală mai favorabilă aplicabilă în prezenta cauză.

Pentru calculul termenului de prescripție a răspunderii penale, Tribunalul s-a raportat la data săvârșirii de către făptuitor a infracțiunii imputate inculpatului, presupus comise în participație improprie, respectiv la data de 08.09.2008, astfel cum impun prevederile art. 154 alin. 2 din Codul penal.

Prin urmare, în ceea ce privește infracțiunea de participație improprie la abuz în serviciu, prev. de art. 52 alin 3 C.pen. rap. la art. 297 alin 1 C.pen. cu referire la art. 309 C.pen. și art. 13 ind.2 din Legea nr. 78/2000 cu aplic art. 5 C.pen, imputată inculpatului #####, Tribunalul a reținut că este incident termenul de prescripție a răspunderii penale de 10 ani, prevăzut de art. 154 alin. 1 lit. b din Codul penal, termen ce s-a împlinit la data de 07.09.2018.

În consecință, raportat la intervenirea prescripției răspunderii penale, acțiunea penală nu mai poate fi exercitată în continuare împotriva inculpatului #####, având în vedere dispozițiile art. 16 alin. 1 lit. f teza a II-a din Codul de procedură penală.

În condițiile în care inculpatul ##### nu a solicitat continuarea procesului penal, în temeiul art. 18 Codul de procedură penală, Tribunalul a constatat incidența prevederilor art. 396 alin. 6 din Codul de procedură penală raportat la art. 16 alin. 1 lit. f teza a II-a din Codul de procedură penală, dispunând încetarea procesului penal cu privire la inculpatul ##### în ceea ce privește infracțiunea imputată acestuia, respectiv participația improprie la abuz în serviciu, prevăzută de art. 52 alin 3 C.pen. rap. la art. 297 alin 1 C.pen. cu referire la art. 309 C.pen. și art. 13 ind.2 din Legea nr. 78/2000.

Împotriva acestei hotărâri a declarat apel Ministerul ##### - Parchetul de pe lângă Înalta ##### de Casație și Justiție - Direcția Națională Anticorupție, cauza fiind înregistrată pe rolul Curții de Apel București – Secția a II a Penală la data de 03.04.2023, sub nr.#####/3/2016.

În susținerea apelului declarat, prin motivele scrise depuse în scris la dosarul cauzei (filele 6-12), Ministerul ##### a arătat că prima instanță a procedat în mod greșit apreciind ca obligatorie aplicarea în cauză a interpretării date de considerentele Deciziei CCR nr. 358/2022 prevederilor privind prescripția răspunderii penale, ca lege mai favorabilă, fără a avea în vedere că în cazul prescripției răspunderii penale Curtea Constituțională a României a pronunțat două decizii contradictorii (nr. 297/2018 și nr.358/2022), iar principiul supremației dreptului Uniunii Europene impune instanței naționale să asigure efectul deplin al cerințelor acestui drept, lăsând neaplicată, dacă este necesar, din oficiu, orice reglementare sau practică națională, chiar și ulterioară, care este contrară unei dispoziții de drept al Uniunii.

În acest sens, în cauza ##### Box Promotion și alții (C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 și C-840/19) C.J.U.E. a statuat că „în ceea ce privește #####, obligația de combatere a corupției care aduce atingere intereselor financiare ale Uniunii, așa cum rezultă din articolul 325 alineatul (1) TFUE, este completată de angajamentele specifice pe care acest stat membru și le-a asumat la încheierea negocierilor de aderare la 14 decembrie 2004. Intr-adevăr, în conformitate cu punctul I (4) din anexa IX la Actul de aderare, statul membru menționat s-a angajat printre altele să „acelereze considerabil lupta împotriva corupției, în special împotriva corupției de nivel înalt, prin asigurarea unei aplicări riguroase a legislației anticorupție”. Acest angajament specific a fost concretizat ulterior prin adoptarea Deciziei #####/928, prin care au fost stabilite obiective de

referință în vederea remedierii deficiențelor constatate de ##### înainte de aderarea României la Uniune, în special în domeniul luptei împotriva corupției. Astfel, anexa la această decizie, în care sunt expuse respectivele obiective de referință, prevede la punctul 3 obiectivul „[continuării] unor cercetări profesionale și imparțiale cu privire la acuzațiile de corupție de nivel înalt”, iar la punctul 4, obiectivul „[adoptării] unor măsuri suplimentare de prevenire și combatere a corupției, în special în cadrul administrației locale” Totodată, CJUE a mai arătat că „obiectivele de referință pe care ##### s-a angajat astfel să le atingă au caracter obligatoriu pentru acest stat membru, în sensul că acesta este supus obligației specifice de a atinge obiectivele respective și de a lua măsurile adecvate în vederea realizării lor în cel mai scurt timp. De asemenea, statul membru menționat are obligația de a se abține să pună în aplicare orice măsură care ar risca să compromită atingerea aceluiași obiective. Or, obligația de a lupta în mod efectiv împotriva corupției și în special a corupției la nivel înalt, care decurge din obiectivele de referință prezentate în anexa la Decizia ##### coroborate cu angajamentele specifice ale României, nu se limitează doar la cazurile de corupție care aduc atingere intereselor financiare ale Uniunii”.

În plus, articolul 325 TFUE obligă statele membre să combată activitățile ilegale care aduc atingere intereselor financiare ale Uniunii prin măsuri care să descurajeze fraudele și să ofere o protecție efectivă și în special le obligă să adopte, pentru a combate fraudă care aduce atingere intereselor financiare ale Uniunii, aceleași măsuri precum cele pe care le adoptă pentru a combate fraudă care aduce atingere propriilor interese financiare (a se vedea Hotărârea Åkerberg Fransson, C-617/10, EU:C:2013:105, punctul 26 și jurisprudența citată).

S-a mai susținut că, în temeiul articolului 2 alineatul (1) din Convenția PIF, statele membre trebuie să ia măsurile necesare pentru ca, comportamentele care constituie o fraudă care aduce atingere intereselor financiare ale Uniunii să se pedepsească cu sancțiuni penale efective, proporționale și disuasive, inclusiv, cel puțin în cazurile de fraudă gravă, cu pedepse privative de libertate.

Noțiunea „fraudă” este definită la articolul 1 din Convenția PIF ca fiind „orice acțiune sau omisiune intenționată cu privire la folosirea sau prezentarea unor declarații sau documente false, inexacte sau incomplete, care au ca efect diminuarea ilegală a resurselor bugetului general al [Uniunii] sau ale bugetelor gestionate de [Uniune] sau în numele [acesteia]”. Această noțiune înglobează, în consecință, veniturile din aplicarea unei cote uniforme a bazelor armonizate de evaluare a TVA-ului, stabilite în conformitate cu normele Uniunii. Această concluzie nu poate fi repusă în discuție de faptul că TVA-ul nu ar fi perceput în mod direct în numele Uniunii, întrucât articolul 1 din Convenția PIF nu prevede o astfel de condiție care ar fi contrară obiectivului convenției respective privind combaterea cu cea mai mare fermitate a fraudei care aduce atingere intereselor financiare ale Uniunii.

Totodată, așa cum rezultă din cauza Taricco (C-105/14) statele membre au obligația de a combate activitățile ilegale care aduc atingere intereselor financiare ale Uniunii prin măsuri care să descurajeze fraudele și să ofere o protecție efectivă, precum și obligația de a adopta, pentru a combate fraudă care aduce atingere acestor interese, aceleași măsuri precum cele pe care le adoptă pentru a combate fraudă care aduce atingere propriilor interese financiare sunt obligații impuse, printre altele, de dreptul primar al Uniunii, și anume articolul 325 alineatele (1) și (2) TFUE.

S-a mai susținut că în temeiul principiului supremației dreptului uniunii, invocarea de către un stat membru a unor dispoziții de drept național, fi ele și de natură constituțională, nu poate aduce atingere unității și eficacității dreptului Uniunii.

De asemenea, rezultă, pe de o parte, din prevederile articolului 325 alineatul (1) TFUE, care impun combaterea fraudei și a oricărei alte activități ilegale care aduce atingere intereselor financiare ale Uniunii, inclusiv în materie de TVA și, pe de altă parte, din cele ale Deciziei #####/928, care impun prevenirea și combaterea corupției în general, că statele membre trebuie să prevadă aplicarea unor sancțiuni efective și disuasive în cazul unor astfel de infracțiuni (a se vedea în acest sens Hotărârea din 5 iunie 2018, Kolev și alții, C-612/15, EU:C:2018:392, punctul 53).

Astfel, principiul efectivității impune ca sancțiunile respective să aibă un caracter efectiv și disuasiv (a se vedea în acest sens Hotărârea din 2 mai 2018, Scialdone, C-574/15, EU:C:2018:295, punctul 29, precum și Hotărârea din 17 ianuarie 2019, Dzivev și alții, C-310/16, EU:C:2019:30, punctele 29 și 30).

Această cerință de efectivitate se extinde în mod necesar și la punerea în aplicare a pedepselor, întrucât, în lipsa unei executări efective a sancțiunilor, ele nu ar putea avea caracter efectiv și disuasiv.

Principiul supremației dreptului Uniunii Europene impune instanței naționale să asigure efectul deplin al cerințelor acestui drept, lăsând neaplicată, dacă este necesar, din oficiu, orice reglementare sau practică națională, chiar și ulterioară, care este contrară unei dispoziții de drept al Uniunii.

Astfel, instanțelor naționale le revine sarcina de a da efect deplin obligațiilor care decurg din articolul 325 alineatul (1) TFUE, precum și din Decizia ##### și de a lăsa neaplicate dispoziții interne care, în cadrul unei proceduri care privește infracțiuni grave de fraudă care aduce atingere intereselor financiare ale Uniunii

sau infracțiuni de corupție în general, împiedică aplicarea unor sancțiuni efective și disuasive pentru a combate astfel de infracțiuni (a se vedea în acest sens Hotărârea din 5 decembrie 2017, M. A. S. și M. B., C 42/17, EU:C:2017:936, punctul 39 și jurisprudența citată, Hotărârea din 17 ianuarie 2019, Dzivev și alții, C 310/16, EU:C:2019:30, punctul 32, precum și Hotărârea din 18 mai 2021, Asociația „Forumul Judecătorilor din #####” și alții, C 83/19, C 127/19, C 195/19, C 291/19, C 355/19 și C 397/19, EU:C:2021:393, punctele 249 și 251”).

În acest sens, s-a susținut că există jurisprudență a Înaltei ##### de Casație și Justiție de a lăsa neaplicată o decizie a Curții Constituționale (Decizia nr. ####/2019 pronunțată de Curtea Constituțională) pe considerentul că ar fi generat un risc sistemic de impunitate.

Dând prevalență principiului supremației dreptului Uniunii Europene, se impunea a se face aplicarea dispozițiilor art. 155 alin. 1 Cod procedură penală privind întreruperea cursului prescripției răspunderii penale prin acte de procedură care au fost comunicate suspectului/inculpatului și să se constate că termenul de prescripție specială nu s-a împlinit în prezenta cauză.

În cauză au fost îndeplinite acte de întrerupere a cursului termenului general de prescripție în conformitate cu legea în vigoare la data faptelor, precum și cu legea în vigoare până la apariția Deciziilor C.C.R. nr. 297 publicată în 26 aprilie 2018 și respectiv nr. 358 publicată în 09.06.2022.

Aplicarea Deciziei nr. #### din 26 mai 2022 a Curții Constituționale a României, văzută prin prisma Deciziei ÎCCJ nr. 67/25.10.2022, presupune înlăturarea instituției întreruperii cursului termenului de prescripție a răspunderii penale pentru toate infracțiunile comise anterior datei de 30.05.2022 și conduce la încetarea proceselor penale în cazul infracțiunilor pentru care s-a împlinit termenul general de prescripție.

Decizia nr. #### din 26 mai 2022 creează un risc iminent privind apariția unor deficiențe grave și perturbarea sistemică a bunei funcționări și înfăptuirii a justiției penale în #####, contrar exigențelor și obligațiilor unionale de asigurare și realizare a unui spațiu de justiție, care incumbă statului român.

Referitor la respectarea principiului legalității infracțiunilor și pedepselor, s-a arătat că este relevantă jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului care distinge, cu privire la aplicarea art. 7 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului privitoare la principiul neretroactivității legii penale mai favorabile, între normele privind prescripția și cele care definesc infracțiunile și pedepsele care le sancționează. ##### în discuție nu este reparația posibilității de a sancționa fapte cu privire la care termenul de prescripție a răspunderii penale s-a împlinit, neaplicarea celei mai favorabile interpretări a legii privitoare la prescripție nu pune probleme din perspectiva art. 7 din Convenție (decizia din data de 22 septembrie 2015 din cauza ##### c. României, par. 64-67).

De asemenea, Curtea Europeană de Justiție consideră că neutralizarea efectului temporal al întreruperii termenului de prescripție poate crea un risc sistemic de impunitate în cauzele privind fraude grave aducând atingere intereselor financiare ale Uniunii Europene, precum și în cauze privitoare la corupție în general. În acest caz, instanța internă trebuie să lase neaplicată legea internă privind reducerea termenului prescripției speciale, cu excepția cazului în care neaplicarea legii interne mai favorabile determină o încălcare a principiului legalității infracțiunilor și pedepselor, din cauza unei lipse de precizie a legii aplicabile sau pentru motivul aplicării retroactive a unei legislații care impune condiții de incriminare mai severe decât cele în vigoare la momentul săvârșirii infracțiunii. Faptul că legiuitorul național prelungește un termen de prescripție cu aplicare imediată, inclusiv unor fapte imputate care nu sunt încă prescrise, nu aduce, în principiu, atingere principiului legalității infracțiunilor și pedepselor - deciziile din cauzele C-105/14 (Taricco I) și C-42/17 (Taricco II).

de aspectele menționate, s-a susținut că în cauză nu se impunea constatarea împlinirii termenului general de prescripție, întrucât, dând prevalență principiului supremației dreptului Uniunii Europene, trebuie să se facă aplicarea dispozițiilor art. 155 alin. 1 Cod procedură penală privind întreruperea cursului prescripției răspunderii penale prin acte de procedură care au fost comunicate suspectilor/inculpaților și să se constate că termenul de prescripție specială nu s-a împlinit în prezenta cauză. ##### de probele administrate în cauză, având în vedere art. 2 din Protocolul nr. 7 al #####, pentru a nu ajunge la lipsirea inculpatului de un grad de jurisdicție, s-a precizat că se impune trimiterea cauzei la prima instanță în vederea rejudecării. Prin încheierea din data de 19.06.2023 Curtea a respins ca inadmisibilă cererea formulată de Ministerul ##### - Parchetul de pe lângă Înalta ##### de Casație și Justiție - Direcția Națională Anticorupție de sesizare a Curții de Justiție a Uniunii Europene. Curtea a respins și cererea de suspendare a judecării cauzei de față în raport de sesizările adresate Curții de Justiție a Uniunii Europene de alte instanțe din #####, la care a făcut referire Ministerul #####.

La data de 10 august 2023 a fost formulată o cerere de repunere a cauzei pe rol în vederea discutării principiilor statuate de C.J.U.E. în Hotărârea Curții (##### Cameră) din 24 iulie 2023 – Cauza C -107/23. În susținerea acestei cereri au fost arătate răspunsurile date prin hotărârea menționată la întrebările preliminare adresate Curții.

Cu titlu prealabil, pe aspectul legat de cererea de repunere pe rol a cauzei de față, Curtea apreciază că în condițiile în care instanța de apel a respins ca inadmisibilă cererea Ministerul ##### - Parchetul de pe lângă Înalta ##### de Casație și Justiție - Direcția Națională Anticorupție de sesizare a Curții de Justiție a Uniunii Europene, ulterior respingând și cererea de suspendare a judecării cauzei de față în raport de sesizările adresate Curții de Justiție a Uniunii Europene de alte instanțe din ##### (printre care și cea soluționată de ##### prin hotărârea menționată de Ministerul ##### în susținerea cererii de repunere a cauzei pe rol), nu se impune repunerea cauzei pe rol pentru discutarea aspectelor menționate de #####.

Examinând legalitatea și temeinicia hotărârii apelate, în raport de criticile formulate, cât și sub toate aspectele de fapt și de drept supuse verificărilor, Curtea apreciază apelul declarat de Ministerul ##### ca fiind nefondat pentru următoarele considerente:

instanță a pronunțat o sentință legală și temeinică, dispunând încetarea procesului penal față de inculpatul ##### ##### pentru infracțiunea pentru care acesta a fost trimis în judecată, în condițiile în care s-a împlinit termenul general de prescripție a răspunderii penale.

Curtea reține că inculpatul ##### ##### a fost trimis în judecată în cauza de față sub aspectul comiterii infracțiunii de participare improprie la abuz în serviciu, prevăzută de art. 52 alin 3 Codul penal raportat la art. 297 alin. 1 Codul penal cu referire la art. 309 Codul penal și la art. 13 ind.2 din Legea nr. 78/2000.

În sarcina inculpatului, prin actul de sesizare a instanței s-a reținut faptul că l-ar fi sprijinit cu intenție pe inculpatul ##### ##### pentru a determina încheierea de către reprezentantul CNPR, cu încălcarea, fără vinovăție, a atribuțiilor de serviciu prev. de art. 152 alin. 1 rap. la art. 144 ind.1 alin. 1 și 3 din Legea 31/1990 și de art. 5 alin. 1 din O.G. 119/1999, a contractului nr. #####.09.2008, în condiții dezavantajoase, păgubitoare pentru compania națională care a înregistrat un prejudiciu de 3.395.286,05 de euro.

Curtea reține că, potrivit art.154 alin.2 Cod penal, termenele de prescripție încep să curgă de la data săvârșirii infracțiunii.

Prin Decizia nr.###/2022 (publicată în Monitorul Oficial nr.565 din data de 09 iunie 2022), Curtea Constituțională a statuat că dispozițiile art.155 alin.1 din Codul penal sunt neconstituționale, arătând, în considerentele acesteia, pe de o parte, că, pe perioada cuprinsă între data publicării Deciziei nr.###/2018 (25 iunie 2018) și până la intrarea în vigoare a unui act normativ care să clarifice norma respectivă, prin reglementarea expresă a cazurilor apte să întrerupă cursul termenului prescripției răspunderii penale (fapt realizat prin OUG nr.71/2022, publicată în Monitorul Oficial nr.531 din data de 30 mai 2022), fondul activ al legislației nu conține vreun caz care să permită întreruperea cursului prescripției răspunderii penale (parag.73), iar, pe de altă parte, că rațiunea care a stat la baza pronunțării Deciziei nr.###/2018 nu a fost înlăturarea termenelor de prescripție a răspunderii penale sau înlăturarea instituției întreruperii cursului acestor termene, ci alinierea dispozițiilor art.155 alin.1 din Codul penal la exigențele constituționale, astfel că termenele de prescripție generală reglementate în art.154 din același cod nu sunt afectate de deciziile Curții Constituționale (parag.74).

Decizia nr.###/26.05.2022 pronunțată de Curtea Constituțională are drept efect direct lipsirea de forță juridică a prescripției speciale, cu consecința revenirii la termenul general, reglementat de art.154 Cod penal, care nu poate fi prelungit, însă poate fi afectat de cauze de suspendare.

Prin Decizia nr.##/2022 din 25 octombrie 2022, publicată în Monitorul Oficial nr. 1141 din 28 noiembrie 2022, Înalta ##### de Casație și Justiție - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală a admis sesizările formulate de Curtea de Apel București - Secția a II-a penală în dosarele nr. 1.###/1/2022 (pct. I.1), nr. 1.###/1/2022 (pct. IV.1.1), nr. 1.###/1/2022 (pct. IV.2.1), nr. 1.###/1/2022 (pct. IV.3.1), nr. 1.###/1/2022 (pct. IV.4) și nr. 1.###/1/2022 (pct. IV.10.2), respectiv Curtea de Apel ##### - Secția penală în Dosarul nr. 1.###/1/2022 (pct. IV.7.1), și a stabilit că: "Normele referitoare la întreruperea cursului prescripției sunt norme de drept penal material (substanțial) supuse din perspectiva aplicării lor în timp principiului activității legii penale prevăzută de art. 3 din Codul penal, cu excepția dispozițiilor mai favorabile, potrivit principiului mitior lex prevăzută de art. 15 alin. (2) din Constituția României, republicată, și art. 5 din Codul penal".

Analizând în mod amplu chestiunile de drept privind delimitarea normelor de drept penal material de normele de drept procesual și determinarea caracterului normei cuprinse în art.155 alin.1 Cod penal, Înalta ##### a reținut că:

- Obiectul de reglementare al normei îl constituie o ipoteză care împiedică împlinirea termenului general al prescripției răspunderii penale, respectiv întreruperea acestuia. ##### reglementează cauza - actul de procedură, care determină efectul - întreruperea termenului de prescripție. Nu intră în obiectul de reglementare al normei condițiile de legalitate și/sau temeinicie pentru întocmirea actului procedural și nici alte proceduri de emitere ori efectele în plan procesual ale acestuia. Totodată, atribuirea efectului întreruptiv sub aspectul curgerii termenului de prescripție nu are semnificația reglementării vreunei proceduri de emitere

sau întocmire a actului de procedură și nu produce efecte cu privire la valabilitatea acestuia ori asupra desfășurării vreunei faze a procesului penal;

- Scopul normei constă în reglementarea modului de curgere a termenului de prescripție a răspunderii penale în cazul în care nu se poate constata o pasivitate nejustificată a organelor judiciare în îndeplinirea sarcinilor care le revin. ##### nu are ca finalitate reglementarea vreunei obligații/facultăți în sarcina organelor judiciare și nici de a stabili vreo regulă privind desfășurarea procesului penal;

- Rezultatul la care conduce norma constă în împiedicarea împlinirii termenului general al prescripției răspunderii penale. Efectul normei constând în întreruperea și determinarea curgerii unui nou termen de prescripție se produce în mod direct asupra regimului răspunderii penale, prin dilatarea intervalului de timp în care statul, prin organele judiciare, poate aplica o pedeapsă infractorului și corelativ, prin împiedicarea constatării ca fiind înlăturată răspunderea penală.

În consecință, în raport cu criteriile arătate, dispozițiile art. 155 alin. (1) din Codul penal, în forma în vigoare anterioară Deciziei Curții Constituționale nr. 297/2018, constituie o normă de drept penal material, iar nu o normă de procedură penală.

De asemenea, Înalta ##### a reținut că întrebările adresate de instanțele de trimitere au fost formulate în contextul succesiunii deciziilor Curții Constituționale nr. 297 din 26 aprilie 2018 (publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 518 din 25 iunie 2018) și nr. 358 din 26 mai 2022 (publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 565 din 9 iunie 2022). Din conținutul celor două decizii ale instanței de contencios constituțional se desprind următoarele:

- art. 155 alin. (1) din Codul penal, supus controlului de constituționalitate, a avut următorul conținut: "Cursul termenului prescripției penale se întrerupe prin îndeplinirea oricărui act de procedură în cauză.";

- prin Decizia Curții Constituționale nr. 297 din 26 aprilie 2018 s-a constatat neconstituționalitatea soluției legislative circumscrise sintagmei "oricărui act de procedură în cauză", întrucât aceasta era lipsită de previzibilitate și, totodată, contrară principiului legalității incriminării, pentru că sintagma are în vedere și acte ce nu sunt comunicate suspectului sau inculpatului, nepermițându-i acestuia să cunoască aspectul întreruperii cursului prescripției și al începerii unui nou termen de prescripție a răspunderii sale penale (paragraful 31);

- Decizia Curții Constituționale nr. 297 din 26 aprilie 2018 a avut natura unei decizii simple/extreme, întrucât instanța de contencios constituțional a sancționat unica soluție legislativă reglementată prin dispozițiile art. 155 alin. (1) din Codul penal (aspect statuat prin Decizia Curții Constituționale nr. 358 din 26 mai 2022, paragraful 61). Referirea la soluția legislativă cuprinsă în Codul penal anterior a avut un rol orientativ, iar nu obligatoriu, destinat legiuitorului, iar nu organelor judiciare (paragrafele 68 și 70) și aceasta nu putea fi interpretată ca o permisiune acordată de către instanța de contencios constituțional organelor judiciare de a stabili ele însele cazurile de întrerupere a prescripției răspunderii penale (paragraful 72);

- de la data publicării Deciziei Curții Constituționale nr. 297 din 26 aprilie 2018, respectiv 25 iunie 2018, "fondul activ al legislației nu a conținut vreun caz care să permită întreruperea cursului prescripției răspunderii penale", rămânând neafectate termenele de prescripție generală reglementate de dispozițiile art. 154 din Codul penal (Decizia nr. #### din 26 mai 2022, paragrafele 73 și 74);

- ulterior publicării Deciziei Curții Constituționale nr. 297 din 26 aprilie 2018, respectiv 25 iunie 2018, textul art. 155 alin. (1) din Codul penal a avut următorul conținut: "Cursul termenului prescripției răspunderii penale se întrerupe prin îndeplinirea" (Decizia nr. #### din 26 mai 2022, paragraful 76);

- prin Decizia Curții Constituționale nr. 358 din 26 mai 2022 s-a constatat neconstituționalitatea dispozițiilor art. 155 alin. (1) din Codul penal, reținându-se că norma supusă controlului de constituționalitate nu este susceptibilă de o aplicare clară și previzibilă în absența intervenției legiuitorului (paragrafele 60 și 75);

- prin Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 71/2022 pentru modificarea art. 155 alin. (1) din Legea nr. 286/2009 privind Codul penal (publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 531 din 30 mai 2022), au fost modificate dispozițiile art. 155 alin. (1) din Codul penal, prevăzându-se: "Cursul termenului prescripției răspunderii penale se întrerupe prin îndeplinirea oricărui act de procedură în cauză care, potrivit legii, trebuie comunicat suspectului sau inculpatului."

În raport cu aspectele expuse și având în vedere efectele deciziilor Curții Constituționale astfel cum sunt prevăzute de art. 147 alin. (1) din Constituția României, republicată, se reține că în ceea ce privește întreruperea termenului prescripției răspunderii penale prevăzută de art. 155 alin. (1) din Codul penal a existat următoarea succesiune de legi:

1. de la data intrării în vigoare a Codului penal (1 februarie 2014) și până la publicarea Deciziei Curții Constituționale nr. 297 din 26 aprilie 2018, textul art. 155 alin. (1) din Codul penal a avut conținutul: "Cursul termenului prescripției răspunderii penale se întrerupe prin îndeplinirea oricărui act de procedură în cauză" și s-a bucurat de prezumția de constituționalitate;

2. între data publicării Deciziei Curții Constituționale nr. 297 din 26 aprilie 2018 (a cărei natură a fost lămurită prin Decizia Curții Constituționale nr. 358 din 26 mai 2022) și până la intrarea în vigoare a Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 71/2022, textul art. 155 alin. (1) din Codul penal a avut conținutul "Cursul termenului prescripției răspunderii penale se întrerupe prin îndeplinirea" și nu a cuprins vreun caz de întrerupere a cursului termenului de prescripție;

3. de la data intrării în vigoare a Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 71/2022 pentru modificarea art. 155 alin. (1) din Legea nr. 286/2009 privind Codul penal, textul art. 155 alin. (1) din Codul penal are următorul conținut: "Cursul termenului prescripției răspunderii penale se întrerupe prin îndeplinirea oricărui act de procedură în cauză care, potrivit legii, trebuie comunicat suspectului sau inculpatului." Referitor la incidența principiului legalității incriminării și aplicarea legii penale mai favorabile, s-a reținut din jurisprudența CtEDO că principiul legalității incriminării și a pedepsei (nullum crimen, nulla poena sine lege) prevăzut de art. 7 din Convenție se aplică numai dispozițiilor care definesc infracțiunile și pedepsele prevăzute pentru sancționarea lor și interzic retroactivitatea legii mai severe în ceea ce le privește pe acestea. De asemenea, luând în considerare modul în care sunt reglementate în dreptul intern al statelor semnatare ale Convenției, Curtea a statuat că dispozițiile legale prin care se prelungesc termenele de prescripție încă neîmplinite pentru anumite infracțiuni nu intră în domeniul de aplicare al principiului legalității incriminării, întrucât nu definesc infracțiuni și pedepsele ce pot fi aplicate pentru acestea și pot fi interpretate ca impunând o simplă condiție prealabilă pentru examinarea cauzei. CtEDO nu a statuat încă în jurisprudența sa asupra naturii și modului de aplicare a unor dispoziții legale privind modificarea unor termene de prescripție deja împlinite la data apariției actului normativ modificator.

Totodată, se reține că, deși art. 7 din Convenție nu face referire la principiul retroactivității legii penale mai favorabile (mitior lex), CtEDO*20) a considerat în jurisprudența sa că această dispoziție nu garantează doar principiul neretroactivității legilor penale mai severe, ci și, implicit, principiul retroactivității legii penale mai favorabile. Acest principiu se transpune prin regula conform căreia, în cazul în care legea penală în vigoare la momentul săvârșirii infracțiunii este diferită de legile penale ulterioare adoptate înainte de pronunțarea hotărârii definitive, instanța trebuie să aplice legea ale cărei dispoziții sunt mai favorabile inculpatului. În dreptul român, potrivit jurisprudenței obligatorii a Curții Constituționale arătate anterior, prescripția răspunderii penale este considerată o instituție de drept material și, întrucât produce efecte asupra regimului răspunderii penale, aceasta este supusă exigențelor care derivă din principiul legalității incriminării. Concret, prin Decizia nr. ####/2018, Curtea Constituțională a inclus în mod explicit în domeniul de aplicare al principiului legalității incriminării și pedepsei normele care reglementează prescripția răspunderii penale, arătând că "legea penală, în ansamblul ei, este supusă atât exigențelor calității legii, impuse prin dispozițiile constituționale ale art. 1 alin. (5), cât și celor ale principiului legalității incriminării și a pedepsei, astfel cum acesta este reglementat la art. 23 alin. (12) din Constituție ... care impun nu doar reglementarea clară, precisă și previzibilă a faptelor care constituie infracțiuni, ci și a condițiilor în care o persoană poate fi trasă la răspundere penală pentru săvârșirea acestora. Or, din ansamblul reglementărilor ce au ca scop angajarea răspunderii penale face parte și instituția prescripției răspunderii penale al cărei mecanism juridic este supus aceluiași cerințe ale principiului legalității și ale standardelor de calitate a legii, inclusiv sub aspectul, mai sus analizat, al mecanismelor juridice prin care suspectul sau inculpatul este informat cu privire la persistența în timp a efectelor sociale ale faptelor de natură penală pe care le-a săvârșit" (paragraful 26). Mai mult, cu referire la întreruperea cursului prescripției răspunderii penale, Curtea a reținut că "prevederile art. 155 alin. (1) din Codul penal sunt lipsite de previzibilitate și, totodată, contrare principiului legalității incriminării, întrucât sintagma "oricărui act de procedură" din cuprinsul acestora are în vedere și acte ce nu sunt comunicate suspectului sau inculpatului, nepermițându-i acestuia să cunoască aspectul întreruperii cursului prescripției și al începerii unui nou termen de prescripție a răspunderii sale penale" (paragraful 31). În raport cu aspectele care rezultă din jurisprudența CtEDO, principiul legalității incriminării și a pedepselor are un domeniu de aplicare mai restrâns decât principiul aplicării legii penale mai favorabile, primul fiind aplicabil normelor care reglementează infracțiunile și pedepsele ce pot fi aplicate pentru comiterea acestora, în timp ce al doilea este aplicabil tuturor dispozițiilor cu caracter penal cuprinse în legi organice, ordonanțe de urgență sau alte acte normative care la data adoptării lor aveau putere de lege.

În dreptul intern, principiul legii penale mai favorabile are un rang constituțional, fiind prevăzut de art. 15 alin. (2) din Constituția României, republicată. Totodată, aplicarea legii penale mai favorabile este prevăzută și de art. 5 din Codul penal, respectiv de art. 6 din Codul penal.

Potrivit art. 5 alin. (1) și (2) din Codul penal, principiul legii penale mai favorabile este aplicabil actelor normative, prevederilor acestora care au fost declarate neconstituționale, precum și ordonanțelor de urgență aprobate de Parlament cu modificări sau completări ori respinse, dacă în timpul când acestea s-au aflat în vigoare au cuprins dispoziții penale mai favorabile. În mod simetric, dacă o normă favorabilă declarată neconstituțională poate ultraactiva, la rândul său o normă care devine mai favorabilă în urma unei decizii de

constatare a neconstituționalității ei (integral sau parțial) va putea retroactiva în baza principiului legii penale mai favorabile.

Referitor la efectele deciziilor Curții Constituționale, într-o jurisprudență constantă s-a arătat că acestea pot avea aptitudinea de a reconfigura conținutul unei norme de incriminare ori chiar de a produce efecte echivalente cu o lege de dezincriminare, în ambele cazuri dispozițiile constatate ca neconstituționale fiind eliminate din fondul activ al legislației. Or, prin eliminarea unei dispoziții sau a unei părți dintr-o dispoziție legală ca efect al deciziei de constatare a neconstituționalității ei, lipsa reglementării în materia respectivă sau norma parțială rămasă în vigoare poate intra în domeniul de aplicare a legii penale mai favorabile.

Totodată, în acord cu argumentele expuse prin Decizia Curții Constituționale nr. 265/2014 (publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 372 din 20 mai 2014), se reține că noțiunea de instituție autonomă, care presupune o existență de sine stătătoare și absența unei dependențe de ansamblul normativ în care este integrată pentru a-și îndeplini finalitatea, nu este reglementată în niciunul dintre cele două coduri penale și nici în legea de aplicare a actualului Cod penal. Astfel, "nu se poate reține că o normă din Codul penal care reglementează cu privire la o anumită instituție de drept penal (recidivă, concurs de infracțiuni, prescripție etc.) este independentă de legea căreia îi aparține" (paragrafele 46, 47). ##### în vedere că instituția prescripției răspunderii penale este calificată în cvasiunanimitatea doctrinei ca fiind o instituție de drept material (substanțial) și ținând cont că aceasta nu poate fi disociată și considerată ca fiind autonomă de legea căreia îi aparține (Codul penal), cu atât mai mult nu poate fi acceptată teza disocierii și atribuirii unui caracter autonom și diferit, de procedură penală, normei cuprinse în art. 155 alin. (1) din Codul penal referitoare la întreruperea cursului prescripției.

În egală măsură, în contextul examinării instituției prescripției răspunderii penale nu pot fi combinate prevederi cuprinse în două legi distincte, una aparținând dreptului procesual aplicabilă cauzei (actului întreruptiv) și una aparținând dreptului material, aplicabilă efectului (întreruperea cursului prescripției), întrucât ar echivala cu crearea unei lex tertia.

Consecutiv, sub aceeași interdicție intră și combinarea în cauzele pendinte a dispozițiilor art. 155 alin. (1) din Codul penal în forma anterioară Deciziei Curții Constituționale nr. 297/2018, prin considerarea că actul de procedură a produs un efect întreruptiv al cursului prescripției, cu dispozițiile art. 155 alin. (1) din Codul penal ulterioare publicării deciziei menționate, care înlătură un asemenea efect după cum s-a arătat prin Decizia Curții Constituționale nr. 358/2022, întrucât ar însemna ca organele judiciare să aplice două acte normative referitoare la aceeași instituție juridică, exercitând un atribut care nu le revine și intrând în sfera de competență constituțională a legiuitorului.

Cu alte cuvinte, existența caracterului întreruptiv al cursului prescripției în cazul îndeplinirii unui act de procedură în cauză poate fi examinată prin raportare la o singură normă legală, apreciată ca fiind mai favorabilă persoanei acuzate, iar nu prin combinarea unor dispoziții legale succesive.

În raport cu aspectele arătate anterior, în ceea ce privește prima chestiune de drept invocată de către instanțele de trimitere, Înalta ##### de Casație și Justiție - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală a constatat că în dreptul român normele referitoare la întreruperea cursului prescripției sunt norme de drept penal material (substanțial) supuse din perspectiva aplicării lor în timp principiului activității legii penale prevăzut de art. 3 din Codul penal, cu excepția dispozițiilor mai favorabile, potrivit principiului mitior lex prevăzut de art. 15 alin. (2) din Constituție și art. 5 din Codul penal.

În consecință, având în vedere toate aspectele menționate, în raport de acuzația adusă inculpatului, de pedeapsa prevăzută de lege pentru această infracțiune, instanța de apel constată că termenul de prescripție a răspunderii penale este de 10 ani, conform art.154 alin.1 lit.b Cod penal, și s-a împlinit în 07.09.2018. Curtea reține, așa cum a arătat și apărarea, că Ministerul ##### nu a contestat modalitatea în care a fost calculat acest termen, prin raportare la data încheierii contractului avut în vedere la formularea acuzațiilor împotriva inculpatului, dată care a fost 08.09.2008, chiar dacă în cuprinsul actului de sesizare s-a făcut referire la încheierea unor acte adiționale la acest contract și s-a susținut cauzarea unui prejudiciu în perioada de aplicare a tarifelor potrivit contractului și actelor adiționale ulterioare.

Se impune precizarea că potrivit deciziei pronunțate în recurs în interesul legii nr. 5/2019: "Prin data săvârșirii infracțiunii și, implicit, data de la care începe să curgă termenul de prescripție a răspunderii penale în cazul infracțiunilor simple a căror latură obiectivă implică producerea unei pagube ori realizarea unui folos necuvenit pe o perioadă de timp se înțelege momentul apariției primei pagube ori al obținerii primului folos necuvenit." Din conținutul hotărârii rezultă clar că s-au avut în vedere infracțiunile prev. de art. 297 Cod penal și art. 301 Cod penal și s-a reținut că în cazul acestora momentul de debut al curgerii termenului de prescripție a răspunderii penale este cel în care s-a produs prima pagubă sau s-a obținut primul folos patrimonial, întrucât doar atunci sunt întrunite condițiile cerute de norma de incriminare pentru existența infracțiunii în configurația sa tipică.

În raport de aceste precizări, Curtea apreciază că în mod corect s-a dispus încetarea procesului penal sub aspectul comiterii infracțiunii pentru care s-a dispus trimiterea în judecată a inculpatului #####.

În ceea ce privește solicitările Ministerului ##### de a nu se da eficiență deciziilor Curții Constituționale și ale Înaltei ##### de Casație și Justiție în materie de prescripție și de a se da prioritate dreptului comunitar, acestea nu pot fi primite.

Astfel, în cauza C 105/14, CJUE a stabilit că instanțele naționale trebuie să lase neaplicate dispozițiile de drept național care ar avea ca efect împiedicarea statului membru să respecte obligațiile care îi sunt impuse la articolul 325 alineatele (1) și (2) TFUE în măsura în care această aplicare ar împiedica aplicarea unor sancțiuni efective și disuasive într-un număr considerabil de cazuri de fraudă gravă aducând atingere intereselor financiare ale Uniunii Europene și ar crea un risc sistemic de impunitate în aceste cazuri. Instanța europeană a nuanțat, însă, această obligație a instanțelor naționale în cauza C 42/17, precizând că această obligație nu subzistă în cazul în care o astfel de neaplicare determină o încălcare a principiului legalității infracțiunilor și pedepselor, din cauza unei lipse de precizie a legii aplicabile sau pentru motivul aplicării retroactive a unei legislații care impune condiții de incriminare mai severe decât cele în vigoare la momentul săvârșirii infracțiunii.

Instanța europeană a arătat că principiul legalității infracțiunilor și pedepselor prevăzut de art. 49 din ##### drepturilor fundamentale a Uniunii Europene are același înțeles și același domeniu de aplicare ca și dreptul garantat prin #####. Curtea a arătat, însă, că statele membre au libertatea să prevadă în ordinea juridică proprie că regimul prescripției răspunderii penale ține, asemenea normelor privind definirea infracțiunilor și stabilirea pedepselor, de dreptul penal material și este, ca atare, supus, la fel ca aceste din urmă norme, principiului legalității infracțiunilor și pedepselor. De asemenea, autoritățile și instanțele naționale sunt libere să aplice standarde naționale de protecție a drepturilor fundamentale, cu condiția ca această aplicare să nu compromită nivelul de protecție prevăzut de cartă, astfel cum a fost interpretată de #####, și nici supremația, unitatea și caracterul efectiv al dreptului Uniunii.

În jurisprudența Curții Constituționale, prin Decizia nr. #.092/2012, s-a reținut că "prevederile art. 124 din Codul penal, care constituie obiectul excepției de neconstituționalitate formulate direct de Avocatul Poporului, sunt constituționale în măsura în care nu împiedică aplicarea legii penale mai favorabile faptelor săvârșite sub imperiul legii vechi", instituția prescripției penale fiind inclusă în mod explicit în domeniul de aplicare a principiului legii penale mai favorabile prevăzut de art. 15 alin. (2) din Constituția României, republicată.

Curtea a reținut că "prescripția aparține dreptului penal material, și nu dreptului procesual penal. Așa fiind, prescripția este o cauză de înlăturare a răspunderii penale. ##### adevărat că, înlăturându-se răspunderea penală, se înlătură și acțiunea penală, dar acesta este un efect derivat, de ordin procesual, ce decurge din primul efect, din înlăturarea răspunderii penale, efect de ordin material. Prin urmare, prescripția răspunderii penale apare ca o cauză de înlăturare a răspunderii penale și, pe cale de consecință, ca o cauză de înlăturare sau de neaplicare a pedepsei. "

Ulterior, printr-o serie de decizii de respingere a excepțiilor de neconstituționalitate invocate, Curtea Constituțională a analizat dispozițiile din materia prescripției penale prin raportare la principiul legalității incriminării și neretroactivității legii penale consacrat de art. 7 din C.E.D.O.

Prin Decizia Curții Constituționale nr. 511/2013 (prin care a fost respinsă excepția de neconstituționalitate ce viza dispozițiile art. 125 alin. 3 din Codul penal anterior) s-a arătat că "Prescripția răspunderii penale este o cauză de înlăturare a răspunderii penale ca urmare a neexercitării în timp util de către stat, prin organele sale judiciare, a dreptului de a aplica infractorului o pedeapsă, având ca efect stingerea acestui drept și a obligației corelative a infractorului de a suporta aplicarea unei sancțiuni penale. Justificată prin varii motive de ordin social și juridic, prescripția răspunderii penale apare ca o instituție juridică cu efecte atât pe planul dreptului penal substanțial, neîmplinirea termenului fiind o condiție de pedepsibilitate, cât și pe planul dreptului procesual penal, fiind o condiție de procedibilitate, împlinirea termenului de prescripție împiedicând exercitarea acțiunii penale".

În considerentele deciziei menționate și care au fost reluate ulterior prin Decizia Curții Constituționale nr. 341/2014 au fost analizate reglementările în materia prescripției în legislațiile din unele state europene și s-a arătat că doctrina din unele țări consideră prescripția o instituție de drept procesual, indiferent unde este situată reglementarea ei - în Codul penal sau în Codul de procedură penală -, astfel încât prescripția este supusă regulii aplicării imediate a legii noi, ce guvernează aplicarea în timp a normelor de procedură, în timp ce în alte state europene doctrina apreciază că prescripția aparține dreptului substanțial. Curtea a reținut că există și o a treia soluție doctrinară, care admite caracterul mixt al prescripției, ca instituție care aparține deopotrivă dreptului penal substanțial și dreptului procesual, dar că autorii care împărtășesc această opinie arată că, față de orientarea constantă a practicii instanțelor penale și a celor constituționale din unele state

europene de a admite posibilitatea modificării termenelor de prescripție în curs, chiar în defavoarea inculpatului sau a condamnatului, discuția privind natura juridică a prescripției prezintă doar un interes academic. Curtea a concluzionat în sensul că "în doctrina românească se regăsesc toate cele trei opinii, însă cea majoritară este aceea care consideră prescripția ca fiind o instituție de drept penal substanțial, abordare în care legea penală privitoare la prescripție este supusă regulii aplicării legii penale mai favorabile" (paragraful 29).

În deciziile de respingere a excepțiilor de neconstituționalitate menționate, fără a califica normele în materia prescripției răspunderii penale ca fiind unele de drept material sau de drept procesual, instanța de contencios constituțional a analizat dispozițiile criticate din perspectiva alegerii pe care legiuitorul a trebuit să o facă între principiul securității raporturilor juridice și echitatea juridică, ambele componente fundamentale ale statului de drept, și a concluzionat că, având în vedere importanța valorii sociale ocrotite (dreptul la viață), opțiunea aplicării imediate a dispozițiilor din materia prescripției, mai severe prin stabilirea imprescriptibilității anumitor infracțiuni, inclusiv pentru fapte comise anterior adoptării legii și pentru care termenul de prescripție nu era încă împlinit, nu contravine principiului legalității incriminării.

În raport cu aspectele expuse, se constată că, pe de o parte, în jurisprudența sa obligatorie, Curtea Constituțională a arătat în mod constant că în dreptul penal român instituția prescripției răspunderii penale este considerată ca aparținând dreptului penal material, iar, pe de altă parte, că într-o serie de decizii de respingere a excepțiilor de neconstituționalitate invocate și în legătură cu dispoziții ce vizează ocrotirea unei valori fundamentale (dreptul la viață), instanța de contencios constituțional a analizat dispozițiile legale supuse controlului de constituționalitate strict din perspectiva principiului legalității incriminării și pedepsei consacrat de art. 7 din C.E.D.O.

În consecință, se reține că în jurisprudența Curții Constituționale a României derivată din pronunțarea deciziilor cu efect obligatoriu erga omnes conform art. 147 alin. (4) din Constituție, instituția prescripției răspunderii penale a fost calificată ca aparținând dreptului penal material, iar nu dreptului procesual penal. În dreptul român, potrivit jurisprudenței obligatorii a Curții Constituționale arătate anterior, prescripția răspunderii penale este considerată o instituție de drept material și, întrucât produce efecte asupra regimului răspunderii penale, aceasta este supusă exigențelor care derivă din principiul legalității incriminării. Concret, prin Decizia nr. ###/2018, Curtea Constituțională a inclus în mod explicit în domeniul de aplicare al principiului legalității incriminării și pedepsei **normele care reglementează prescripția răspunderii penale**, arătând că "legea penală, în ansamblul ei, este supusă atât exigențelor calității legii, impuse prin dispozițiile constituționale ale art. 1 alin. (5), cât și celor ale principiului legalității incriminării și a pedepsei, astfel cum acesta este reglementat la art. 23 alin. (12) din Constituție ... care impun nu doar reglementarea clară, precisă și previzibilă a faptelor care constituie infracțiuni, ci și a condițiilor în care o persoană poate fi trasă la răspundere penală pentru săvârșirea acestora. Or, din ansamblul reglementărilor ce au ca scop angajarea răspunderii penale face parte și instituția prescripției răspunderii penale al cărei mecanism juridic este supus aceluiași cerințe ale principiului legalității și ale standardelor de calitate a legii, inclusiv sub aspectul, mai sus analizat, al mecanismelor juridice prin care suspectul sau inculpatul este informat cu privire la persistența în timp a efectelor sociale ale faptelor de natură penală pe care le-a săvârșit" (paragraful 26). Mai mult, cu referire la întreruperea cursului prescripției răspunderii penale, Curtea a reținut că "prevederile art. 155 alin. (1) din Codul penal sunt lipsite de previzibilitate și, totodată, contrare principiului legalității incriminării, întrucât sintagma "oricărui act de procedură" din cuprinsul acestora are în vedere și acte ce nu sunt comunicate suspectului sau inculpatului, nepermițând-i acestuia să cunoască aspectul întreruperii cursului prescripției și al începerii unui nou termen de prescripție a răspunderii sale penale" (paragraful 31).

În concluzie, se reține că standardul național de protecție circumscris exigențelor ce derivă din principiul legalității incriminării și a pedepsei este superior celui consacrat prin jurisprudența CtEDO, incluzând în domeniul de aplicare a principiului legalității incriminării și normele în materia prescripției răspunderii penale (decizia nr. ###/2022 a ÎCCJ - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală). Or, potrivit art. 20 din Constituția României, republicată, și astfel cum s-a reținut în jurisprudența Curții Constituționale, "este indiscutabil recunoscut în teoria juridică că regula generală de soluționare a conflictelor de legi în timp, în materie penală, impune aplicarea normelor mai puțin severe și că, dincolo de jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, care din această perspectivă este mai restrictivă, Constituția României dispune în art. 20 alin. (2) că, dacă există neconcordanțe între pactele și tratatele internaționale privitoare la drepturile omului la care ##### este parte și legile interne, vor avea prioritate acestea din urmă ori de câte ori conțin dispoziții mai favorabile".

Consecința includerii în dreptul național a normelor în materia prescripției răspunderii penale în domeniul de aplicare a principiului legalității incriminării rezidă în obligația autorităților judiciare de a asigura respectarea drepturilor fundamentale ale persoanelor acuzate, astfel cum rezultă acestea din conținutul art. 7 din Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și libertăților fundamentale și art. 49 din #####

drepturilor fundamentale a Uniunii Europene, în special sub aspectul cerinței ca legea penală aplicabilă să fie previzibilă, precisă și neretroactivă.

În raport de aceste considerente, instanța apreciază că principiul legalității, în al cărui domeniu de aplicare intră și instituția prescripției răspunderii penale, impune instanței naționale să aplice legislația națională în forma existentă ca urmare a deciziilor Curții Constituționale a României pronunțate în materia prescripției răspunderii penale și nu se pune problema lăsării neaplicate a acestor decizii, așa cum a solicitat Ministerul ##### cu prilejul dezbaterilor.

De altfel, Curtea apreciază că un termen general de prescripție de 10 ani, cum este cazul în prezenta speță (în raport de maximul special prevăzut de textele de incriminare), nu ar putea antrena un risc sistemic de impunitate care să justifice înlăturarea legislației naționale, fiind vorba de un termen de altfel compatibil cu protejarea eficientă a intereselor financiare ale UE, în raport de articolul 325 alineatul (1) TFUE și de art. 12 din Directivei (UE) ##### a Parlamentului ##### și a Consiliului din 5 iulie 2017 (care impune un termen de prescripție minim de 5 ani pentru infracțiuni cu pedepse de cel puțin 4 ani închisoare).

Se mai impune precizarea că solicitările Ministerului ##### de neaplicarea a deciziilor Curții Constituționale și ale Înaltei ##### de Casație și Justiție în materie de prescripție și de a se da prioritate dreptului comunitar nu pot fi primite, reținând și faptul că jurisprudența C.J.U.E. menționată de Ministerul #####, inclusiv decizia recentă din data de 24 iulie 2023, ar viza cauze care au ca obiect infracțiuni care aduc atingere intereselor financiare ale UE, cauza de față având ca obiect alte infracțiuni decât cele menționate.

de aceste considerente, va respinge cererea de repunere a cauzei de rol formulată de Ministerul ##### – Parchetul de pe lângă Înalta ##### de Casație și Justiție – Direcția Națională Anticorupție.

În baza art. 421 alin.1 pct.1 lit.b Cod procedură penală va respinge ca nefondat apelul declarat de Ministerul ##### - Parchetul de pe lângă Înalta ##### de Casație și Justiție – Direcția Națională Anticorupție împotriva sentinței penale nr.###/21.02.2023 pronunțată de Tribunalul București – Secția I Penală în dosarul nr.#####/3/2016.

În baza art. 275 alin. 3 Cod procedură penală cheltuielile judiciare vor rămâne în sarcina statului.

PENTRU ACESTE MOTIVE,
ÎN NUMELE LEGII,
DECIDE:

Respinge cererea de repunere a cauzei de rol formulată de Ministerul ##### – Parchetul de pe lângă Înalta ##### de Casație și Justiție – Direcția Națională Anticorupție.

În baza art. 421 alin.1 pct.1 lit.b Cod procedură penală respinge ca nefondat apelul declarat de Ministerul ##### - Parchetul de pe lângă Înalta ##### de Casație și Justiție – Direcția Națională Anticorupție împotriva sentinței penale nr.###/21.02.2023 pronunțată de Tribunalul București – Secția I Penală în dosarul nr.#####/3/2016.

În baza art. 275 alin. 3 Cod procedură penală cheltuielile judiciare rămân în sarcina statului.

Definitivă.

Pronunțată prin punerea soluției la dispoziția părților și a procurorului prin mijlocirea grefei instanței, azi, 06.09.2023.

PREȘEDINTE,
-

JUDECĂTOR,
-

GREFIER,
#####

Red.#####/M.P.C./06.09.2023
Th.red.####/2 ex.
#####1 - #####.

WWW.LUMEAJUSTITIEI.RO